

SPASILAČKI PSI

**Klub za obuku službenih i sportskih pasa „Zagreb“
Zagreb, 05.09.2004.**

*Spasilački psi
KOSSP «Zagreb»*

UVOD

Općenito o psećim osjetilima

U usporedbi s čovjekom nosna šupljina u pasa ima puno veću površinu nosne sluznice i veći broj mirisnih stanica na cm². Pas posjeduje oko 220.000.000 mirisnih stanica, pamti oko 500.000 različitih mirisa i do vrlo niskih koncentracija, čulo njuha 11.500 puta je osjetljivije od ljudskog.

Sluh je također izvanredno dobro razvijen, pogotovo kod pasmina sa uspravnim ušima. Na razdaljini od 500m pas dobro razaznaje i lokalizira čak i ultrazvučne valove, neslušljive za uho čovjeka. Pas razlikuje frekvencije od 30.000 do 40.000 vibracija u sekundi (čovjek 16.000 -20.000), visinu od 1/8 tona itd.

Saznanja koja posjedujemo o psećim sposobnostima učinila su pse neizbježnim ljudskim pratiocima pa i pomagačima još od davnina.

Kako je osjetilo njuha najrazvijenije osjetilo u psa, ono ga čini nezamjenjivim dijelom svake spasilačke potražne akcije. Sposobnost psa da uoči i prepozna razne mirise na velikim udaljenostima, pa tako i miris čovjeka, neizbježno je dovela do formiranja posebne kinološke humanitarne discipline: obuke spasilačkih pasa.

Kratka povijest spasilačkih pasa

Prvi zapisi o spasilačkim psima datiraju iz 1707. godine, a nalaze se u dokumentima švicarskog samostana Sv. Bernard na istoimenom planinskom prijelazu gdje su redovnici uzgajali bernardince koji su pronalazili zasute u lavinama.

Prva knjižica koja govori o školovanju pasa i to pasa u sastavu sanitetnih jedinica je knjižica iz 1903. godine: „Upute za dresuru i upotrebu sanitetnog psa“, A.Berdez (Bern, Švicarska).

Sustavno školovanje spasilačkih pasa relativno je novijeg datuma i može se reći da započinje početkom 20. stoljeća kada su u rusko – japanskom ratu (1904.–1905.) psi u sastavu sanitetnih jedinica bili upotrebljavani da u rovovima traže ranjenike i glasnim lavežom upozore na njih. Ta funkcija pasa nastavljena je i u Prvom svjetskom ratu (1914.-1918.). Tokom Drugog svjetskog rata (1939.-1945.) drugačiji način ratovanja uvjetovao je školovanje pasa za traženje u ruševinama. Takvi psi su djelovali u okviru Civilne zaštite. Osobitu vrijednost su pokazali u bitci kod Staljingrada gdje su pronašli i tako spasili više od 200.000 ranjenika. Spasilački psi pokazali su se od izuzetne koristi također i nakon bombardiranja Londona kada su ispod ruševina pronašli velik broj ljudi.

U razdoblju između dva svjetska rata, utvrđena je i sposobnost pasa za traženje u snježnim lavinama do čega je došlo gotovo slučajno. Naime, godine 1938., švicarski gorski spasioc Feutz na jednoj je potražnoj akciji, gdje se tražilo 17 zasutih skijaša, opazio da se na

*Spasilački psi
KOSSP «Zagreb»*

lavini njegov pas na jednom mjestu čudno ponaša, kopa u snijegu i laje. Spomenuto ponašanje psa kasnije je nagnalo švicarskog gorskog spasioca i kinologa Ferdinanda Schmutza iz Berna, da pokusno započne s testiranjem i školovanjem pasa za traženje unesrećenih u lavinama.

S vremenom je došlo i do pojave spasilačkih pasa za spašavanje iz vode što je najnoviji vid njihove obuke.

Spasilački psi u Hrvatskoj

Kao službeni početak rada sa spasilačkim psima u Hrvatskoj može se navesti 2000. godina kada su prvi članovi Kluba za obuku sportskih i službenih pasa „Zagreb“ (KOSSP „Zagreb“) zaslužili nazive «vodič spasilačkog psa» položivši sve potrebne ispite za vodiče i ispite za traženje nestalih osoba u prirodi. Ispiti su se polagali po programu prizatom od Međunarodnog saveza spasilačkih pasa (IRO – *Internationale Rettungshunde Organisation*) u organizaciji Kinološke Zveze Slovenije (KZS). Od te

godine se u KOSSP-u „Zagreb“ sustavno provodi školovanje spasilačkih pasa i njihovih vodiča.

Moramo spomenuti izvanrednu suradnju s KZS-om, odnosno s Komisijom za spasilačke pse koja nam je tijekom ovih godina pomogla da steknemo određeno znanje o obuci spasilačkih pasa i formiranju stručnog kadra.

Općenito o spasilačkim psima

Spasilački pas prvenstveno traži i nakon pronalaska prati miris čovjeka da bi o pronalasku osobe obavijestio svog vodiča (najčešće lavezom).

Sam rad se može podijeliti u tri faze:

1. traženje ljudskog mirisa tj. makrolokacija,
2. utvrđivanje lokacije unesrećene osobe tj. mikrolokacija
3. označavanje pronalaska unesrećene osobe.

Pas se u potrazi za unesrećenom osobom koristi mirisima iz zraka (otuda i engleski naziv za ovaj način rada: *air-scenting dog*) ali i s tla, osluškivanjem terena i tek na kraju oslanja se na vizualne podražaje iz okoline.

Dobar spasilački pas spoj je kvalitetnog i ustrajnog odgoja i školovanja, znanja njegova vodiča, ali i iskustva, inteligencije, motiviranosti, talenta i genetskih predispozicija samog psa. Značajnu ulogu ima i odabir pasmine, okolina u kojoj se pas nalazi te još bezbroj drugih faktora koji spojeni u jednu jedinstvenu cjelinu daju dobrog i pouzdanog spasilačkog psa.

Ova vrsta rada psa i njegova vodiča u većini zemalja je organizirana kao volonterski tip rada. Školovanje spasilačkog psa je vrlo skupo jer traži kompletnu opremu za vodiča i psa te stalno mijenjanje mjesta treniranja, dakle česta putovanja. Jedan kompletno odškolovani pas mora položiti ispite koji su jako zahtjevni koliko za psa toliko i za samog vodiča, jer svaki ispit je ujedno testiranje psa i njegovog vodiča kako se snalaze u novim situacijama (svaka spasilačka akcija je jedinstvena na svoj način). Spasilački ispit ne uključuju samo traženje "unesrećene" osobe već i ispite poslušnosti i spretnosti na preprekama. Bez položenog jednog od ova tri dijela ispit se ne priznaje kao položen. Spasilački pas mora biti vrlo vodljiv i pod

Spasilački psi
KOSSP «Zagreb»

kontrolom svog vodiča te mora biti u mogućnosti nositi se sa svim preprekama koje mu se nađu na putu.

Da bi uopće mogao biti uzet u obzir za školovanje, pas mora biti izuzetno socijaliziran na raznu vrstu buke, različite životinje i okoliš, na sva prijevozna sredstva itd. Osim školovanja psa, vrši se i školovanje njegova vodiča. Razni zahtjevi koje pred sebe nameće vođenje spasilačkog psa, osim kinoloških znanja, zahtjevaju od vodiča i određena znanja iz raznih drugih disciplina te samim tim i polaganje slijedećih ispita:

- poznavanja opasnosti u ruševinama,
- poznavanja opasnosti u gorama,
- prve pomoći za psa,
- prve pomoći za čovjeka,
- osnova psihologije i odgoja pasa,
- osnova alpinizma i
- osnova orijentacije i topografije.

Polaganje ovih ispita za vodiče osnovni je preduvjet koji se mora ispuniti da bi vodič uopće krenuo polagati ispite sa svojim psom.

Međunarodna matična organizacija koja pokriva rad spasilačkih pasa je IRO (*Rettungshunde Organisation*) koja, između ostalog, regulira i pravilnike vezane uz ispite spasilačkih pasa. Svaka kinološka organizacija koja u svom radu ima predviđene ispite za spasilačke pse, mora svoje pravilnike uskladiti sa pravilnicima te organizacije. Matična kinološka organizacija u Hrvatskoj je Hrvatski kinološki savez (HKS) pod čijim je okriljem od 2004. godine i kinološka disciplina; školovanje spasilačkih pasa.

KADA POČETI S ODGOJEM I SOCIJALIZACIJOM PSA

Pitanje odabira prikladne pasmine za ovu kinošku disciplinu svakako je jedno od najvažnijih.

U samom startu, pas mora posjedovati određene psihofizičke kvalitete i predispozicije koje će pomoći u njegovu odgoju i školovanju. Da bi pas bio sposoban nesmetano se kretati po raznom okolišu, mora biti agiln i relativno lakše konstitucije. Vrlo težak pas teško će se kretati

primjerice po klizavom i nestabilnom tlu ruševine ili nanosu lavine. Visoka razina motivacije i volje za radom također su jedni od primarnih zahtjeva jer u radu sa spasilačkim psima nema prisile.

Pasmine koje ispunjavaju sve navedene uvjete te su se u dosadašnjoj praksi pokazale kao najprikladnije su: belgijski i njemački ovčari, graničarski koliji, retrieveri i slične pasmine pasa. U zadnje vrijeme, iz kojekakvih razloga, uz radne linije dosta pasmina, pojavile su se i tzv. izložbene linije istih tih pasmina. Vrlo često, kod izložbenih linija (zbog primarnog obraćanja pažnje uzgajivača na izgled) ne vodi se računa o karakteru te pas iz takvog uzgoja ne mora karakterno predstavljati pravi primjerak pasmine.

Naravno da pas mješanac može biti izvrstan kućni ljubimac jednako kao i rasni pas no kod bavljenja radnom kinologijom, a napose kod školovanja spasilačkih pasa, postoji bezbroj detalja u fazi socijalizacije koji kasnije bitno olakšavaju rad s psom kao što to čine i prirodne predispozicije psa, a s kojima smo kod rasnih pasa ipak unaprijed upoznati. Kad se zbroji

Spasilački psi
KOSSP «Zagreb»

gomila truda i rada koji se ulažu u školovanje spasilačkog psa, sve vodi prema jednom zaključku: najbolje je namjenski uzeti rasnog psa iz radne linije za koga pouzdano znamo da svojim karakteristikama predstavlja najbolju osnovu za ono što želimo.

Kako zadaci budućeg spasilačkog psa pred njega postavljaju iznadprosječnu socijalizaciju, idealno je sve predpripreme započeti sa štenetom u dobi od oko 7-8 tjedana. Razdoblje između 7. i 12. tjedna starosti šteneta ključno je za njegovu socijalizaciju, ali i početak odgoja i školovanja. U tom periodu, štene je najprijemljivije za razne utiske, zvukove i sve ostale elemente i osjete koji čine jednu kvalitetnu socijalizaciju. U tom razdoblju štene najbrže uči i usvaja nova znanja što kasnije olakšava daljnje školovanje. Propuštena ili loša rana socijalizacija, kasnije se može pokazati kao glavni problem u školovanju koji dalje nerijetko može isto školovanje posve i onemogućiti te sav dotadašnji uloženi trud i novac potpuno anulirati.

Mora se uzeti u obzir činjenica da školovanje spasilačkog psa traje najmanje dvije godine. Radni vijek takvog psa je u većini slučajeva do njegove osme godine (psima lakše konstitucije i dobre kondicije radni vijek može biti i duži). Ova činjenica je još jedan razlog zašto započeti sa školovanjem spasilačkog psa što ranije.

ODABIR ŠTENETA

Važno je uzeti štene od dobrog i iskusnog uzgajivača, koji prilikom uzgoja pazi na zdravlje i karakter štenaca. Jedna od najbitnijih stvari prilikom odabira šteneta jest dobra procjena njegova karaktera. Pas koji je najpogodniji za školovanje naginje sangviničnom tipu. On je staložen, dobre koncentracije, uravnoteženih reakcija na vanjske podražaje. Također, treba odabrati štene za koje postoje naznake da lako rješava problemske situacije. Nadalje, štene ne smije biti plašljivo niti agresivno.

Danas postoje nizovi testova (TTC – *Temperament Test Control*) koji prilično uspješno utvrđuju karakterne predispozicije šteneta, a samim time određuju i pogodnost svakog individualnog štenca njegovom budućem vlasniku tj. vodiču. Uzevši u obzir sve rečeno, najbolje je poslušati savjet uzgajivača koji je bio sa štencima od njihova rođenja te ih time najbolje poznaje i najbolje može obaviti procjenu njihove naravi.

Napomena:

Svaki vodič mora dobro poznavati svog psa kako bi u procesu školovanja i kasnijih potražnih akcija mogao pravilno protumačiti njegovo ponašanje, artikulaciju i govor tijela. Ista pravila vrijede i u obrnutom slučaju: pas se kroz rad i suživot s vodičem navikava na njegovo ponašanje, pokrete, geste, artikulaciju i ostale karakteristike što bitno pridonosi međusobnom razumijevanju te olakšava rad. Iz istih razloga, jasno je da je vrlo loše npr. kupiti već odškolanog psa i njime se dalje neometano baviti daljnjim treniranjem jer bi u tom slučaju nedostajao spomenuti izgrađeni odnos koji bi u nastavku rada bio stalna poteškoća.

SOCIJALIZACIJA PSA

Odgoj šteneta namjenjenog za školovanje spasilačkog psa uključuje više stavki.

Prije svega, tu je faza rane socijalizacije koja započinje još u leglu kod uzgajivača, a podrazumijeva upoznavanje šteneta novoj okolini izvan legla, pripreme za upoznavanje drugih ljudi izvan uzgajivačeve obitelji i upoznavanje s njima itd.

Dobro provedena faza rane socijalizacije i dobar genski pasminski tip predstavljaju savršene predispozicije za daljnje školovanje.

Odlaskom šteneta u novi dom, samo se nastavlja socijalizacija i njena nadgradnja. Pravilnom socijalizacijom pas se navikava da staloženo reagira na podražaje i situacije iz okoline:

- a) buku – strojeve, pucanj, vozila tj. prometala, zvuk udarca različitih materijala jedan o drugi ili o drugu površinu, eksplozije te sve ostale razne više ili manje uobičajene zvukove,
- b) vidne podražaje – vatru, nenadane pokrete i predmete,
- c) nepoznate ljude i životinje,
- d) različite vrste okoliša tj. prolaska kroz razne materijale – prohodne šume, žbunje, šikare, pijesak, stijenje, šljunak, slanu i slatku vodu, šutu, snijeg itd.,
- e) prevoženje u raznim prijevoznim sredstvima – automobilom, autobusom, tramvajem, vlakom, kamionom, ralicom, ski-žičarom, brodom, avionom, helikopterom itd.,
- f) da podnosi nošenje u rukama vodiča ili strane osobe,
- g) da na naredbu vodiču donosi predmete načinjene od različitih materijala – drva, metala, plastike itd. i
- h) da svladava razne prepreke koje mogu biti čvrsto položene na tlu ili visinske nestabilne ili stabilne, načinjene od čvrstog ili poroznog materijala.

Sve su ovo događaji i situacije kojima je potrebno što više izlagati štene i povezivati sve navedeno s pozitivnim potkrepljenjima. Što štene pozitivnije prođe kroz više ovakvih situacija, to je veća vjerojatnost da će na svaku iduću novu reagirati s više samopouzdanja i manje stresa. Ne smije se ispustiti iz vida činjenica da odgoj budućeg spasilačkog psa podrazumijeva njegovu potpunu psihičku stabilnost i samopouzdanje koje u određenom momentu može biti od presudne važnosti u nekoj potražnoj akciji.

Također, odgoj budućeg spasilačkog psa, osim vremena, truda i novaca, zahtjeva znanje i stručnost vodiča jer se lošim tempiranjem i odlukama može upropastiti i najbolje štene.

*Spasilački psi
KOSSP «Zagreb»*

ŠKOLOVANJE

Tek nakon pravilnog odgoja, može započeti školovanje. Školovanje uključuje vježbe poslušnosti, vježbe spretnosti na preprekama i vježbe traženja. Sve navedene vježbe svojevrsna su simulacija prave akcije gdje se od psa očekuje da bude savršeno vodljiv, u potpunoj kontroli svog vodiča te da spretno, nesmetano i bez straha prelazi preko raznih tipova prepreka pretražujući svaki tip terena.

U svrhu kvalitetnog školovanja i treniranja potrebno je što češće mjenjati mjesta treninga. Kod treniranja u šumama neophodno je osim lokaliteta mijenjati i tip šumske vegetacije i vrstu tla. Kad se radi o ruševini, potrebno je vježbati na različitim tipovima i starosti ruševina. Isto vrijedi i za trening lavina i rad pasa na tragu. Što više mjesta za trening promijenimo, to dobijamo iskusnijeg, a samim time pouzdanijeg psa.

U većem broju spasilačkih akcija traže se nažalost osobe koje su nestale prije više dana te postoji velika vjerojatnost da više nisu žive. U takvim akcijama ne možemo sa sigurnošću predvidjeti kako će pas reagirati u trenutku kada dođe do tijela. Neki psi će reagirati isto kao u slučaju da se radi o pronalasku žive osobe (označavat će pronalazak lavežom), drugi se pak psi mogu iznenaditi kada osjete njima nepoznati miris i nakon kratkotrajnog «istraživanja» napustiti će tijelo ne upozorivši vodiča na njihov pronalazak. Ako se od pasa želi očekivati da označavaju pronalazke neživog ljudskog tijela, potrebno ih je za tu namjenu i obučavati. Obuka bi se sastojala od upoznavanja pasa sa mirisom mrtvih tkiva različite starosti. Nakon što bi se pas tijekom školovanja priviknuo na takav miris, naučilo bi ga se da označava pronalazak mirisa nakon čega bi bio nagrađen od strane vlasnika. Budući da se mirisi tkiva sastoje od velikog broja različitih čestica važno je da pas nauči da traži onaj dio mirisa koji je zajednički svim mrtvim tkivima. Radi toga, veliku važnost u školovanju pasa koji traže mirise ljudskog ima upoznavanje sa što više različitih tkiva i to različite starosti.

ISPITI

Do 2004. godine u Hrvatskoj nije postojao važeći pravilnik i kadar pri Hrvatskom kinološkom savezu (HKS-u) potreban za organiziranje međunarodno priznatih ispita pa su se ispiti polagali u susjednoj Sloveniji.

Godine 2005., očekuje se polaganje prvih ispita u Hrvatskoj. Ispitni pravilnik HKS-a za provjeravanje znanja spasilačkih pasa i vodiča usklađen je s odlukama Međunarodnog pravilnika za rad spasilačkih pasa i obuhvaća slijedeće kategorije i stupnjeve:

- Ispit spasilačkog psa za traženje u prirodi 1. stupnja SP – TP/1 (FCI: RH – FL/A)
- Ispit spasilačkog psa za traženje u prirodi 2. stupnja SP – TP/2 (FCI: RH – FL/B)

- Ispit spasilačkog psa za traženje u ruševini 1. stupnja SP – TR/1 (FCI: RH – T/A)
- Ispit spasilačkog psa za traženje u ruševini 2. stupnja SP – TR/2 (FCI: RH – T/B)

*Spasilački psi
KOSSP «Zagreb»*

- Ispit spasilačkog psa za traženje po tragu 1. stupnja SP – TT/1 (FCI: RH – F/A)
- Ispit spasilačkog psa za traženje po tragu 2. stupnja SP – TT/2 (FCI: RH – F/B)

- Ispit spasilačkog psa za traženje u lavini 1. stupnja SP – TL/1 (FCI: RH – L/A)
- Ispit spasilačkog psa za traženje u lavini 2. stupnja SP – TL/2 (FCI: RH – L/B)
- Ispit spasilačkog psa za traženje u lavini 3. stupnja SP – TL/3 (FCI: RH – L/C)

Svaki ispit sastoji se od tri discipline:

1. Poslušnost
2. Savladavanje prepreka
3. Traženje "nestalih osoba"

Postoje i dozvoljene dobne granice pasa za pristupanje pojedinim ispitima:

- Ispit spasilačkog psa 1. stupnja - obavezna starost psa je najmanje 18 mjeseci.
- Ispit spasilačkog psa 2. stupnja. - obavezna starost psa je najmanje 19 mjeseci.
- Ispit spasilačkog psa 3. stupnja - obavezna starost psa je najmanje 20 mjeseci.

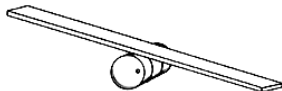
Vježbe poslušnosti sastoje se od hodanja uz nogu bez povodnika (na temelju zadane sheme), puzanja, sjedi u hodu, leži i stoji u hodu s opozivom, donošenja predmeta sa zemlje, slanja psa naprijed sa polijeganjem i odležavanja s ometanjem. U sklopu ovih vježbi, provjerava se mirnoća psa na pucanj i buku strojeva.

Vježbe spretnosti na preprekama uključuju slijedeće prepreke:

pomični most

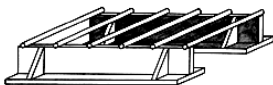
klackalica

vodoravne ljestve

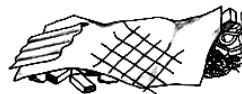
daljinska prepreka

tunel

neprijatni materijal

Na ispitu za traženje u lavinama od psa se također traži da hoda za vodičem po utabanoj snježnoj stazi, pokaže mirnoću pri transportu na ralici, snježnim saonicama, sjedežnici, helikopteru ili drugim prijevoznim sredstvom. Kod vodiča se dodatno provjerava znanje traženja s lavinskim detektorom.

VJEŽBE, TABORI, NATJECANJA I SEMINARI

Kako bi se što više napredovalo u treningu pasa i obogatila te nadogradila vlastita saznanja od velikog je značaja razmjena iskustava s drugim vodičima spasilačkih pasa. Svakom dvosmjernom komunikacijom između vodiča nadograđuje se znanje, a neke metode školovanja ponekad se zamjenjuju novima i boljima. To je proces koji neprestano traje i kojeg valja pomno i stalno održavati.

U tu svrhu služe razne pokazne vježbe i tabori gdje se razmjenjuju iskustva i mogu često vidjeti novi principi školovanja. Tabori traju po nekoliko dana, a imaju ponekad i do 200 sudionika. Iz praktičnih razloga postoje ljetni i zimski tabori. Na ljetnim taborima sa psima se treniraju situacije traženja "unesrećenih" osoba u prirodi i ruševinama dok se na zimskim taborima trenira traženje u lavinama.

Iz istih razloga razmjene iskustava, ali i provjere utreniranosti i funkcionalnosti pasa i vodiča, postoje i spasilačka natjecanja. Ona mogu biti lokalna i međunarodna.

Naravno, da bi treniranje spasilačkih pasa bilo uspješno i kvalitetno, za to mora postojati stručni kadar kojeg je potrebno odškolorati. Školovanje stručnog kadra dugotrajno je i skupo jer licencama voditelja tečaja za spasilačke pse ili licenciranog sudačkog kadra prethodi velik broj odslušanih seminara, odvođenih tečajeva, stažiranja, položenih ispita za ljudstvo i položenih ispita sa vlastitim psom.

*Spasilački psi
KOSSP «Zagreb»*

AKCIJE

Općenito

Nestala osoba prijavljuje se Policiji koja potom obavještava Civilnu zaštitu u svojem sastavu, a ova po potrebi aktivira Gorsku službu spašavanja (GSS) i vodiče sa spasilačkim psima (trenutno samo članove KOSSP-a «Zagreb»).

Svaka akcija u sebi sadrži određen stupanj rizika za vodiča i psa te je stoga od vitalne važnosti pobrinuti se za njihovu sigurnost. To obuhvaća:

- a) osiguranje vodiča i psa u slučaju nezgode,
- b) potrebna zaštitna cjepiva protiv zaraženih krpelja i za ljude i za pse te cjepiva protiv tetanusa,
- c) protuotrove na ugrize otrovnih paukova i zmija,
- d) opremu za vodiča: radno zaštitno odijelo, gojzerice, kvalitetnu odjeću i obuću u za kišu (ovo se pokazalo kao najveći problem, budući da je kvalitetna oprema financijski vrlo zahtjevna i većini vodiča nedostupna), kacigu, šatorsko krilo, karimat, komplet za pružanje prve pomoći, radiokomunikacijsku opremu, karte, čeonu i ručnu svjetiljku daklekog dometa, hranu, vodu, svu potrebnu opremu u slučaju lavinskih uvjeta,
- e) opremu za psa: zaštitne pseće šlapice u slučaju teško prohodnog i po izgledu opasnog tipa ruševine, komplet Prve pomoći, hranu, vodu
- f) ukoliko se radi o lavini ili ruševini, obavezno je osiguranje od daljnjih nanosa kod lavine ili mogućih daljnjih urušavanja, istjecanja plinova, para, kemikalija i ozljeda raznih instalacija u slučaju traženja na ruševini.

Akcijama smiju prisustvovati samo punoljetne osobe. Budući da poziv za akciju ne poznaje vrijeme niti mjesto, a sve se bazira na čistom volonterizmu, vodiči spasilačkih pasa često su primorani tražiti slobodne radne dane na poslu te si sami organizirati i platiti prijevoz do mjesta traženja.

Priprema akcije

Priprema započinje pozivom svim vodičima i njihovim odazivom (postoji potreba za korištenjem jednog službenog broja prijenosne telefonske linije za ekipu spasioca s psima – za sada se, u slučaju poziva u akcije, koriste privatni telefonski). Nakon saznanja o broju raspoloživih vodiča i pasa, određuje se zborna mjesto i vrijeme te se organizira zajednički prijevoz. Poželjno bi bilo da ekipa za spašavanje sa spasilačkim psima posjeduje kombi s kojim bi što prije mogli stići do mjesta održavanja akcije. Nažalost, trenutno se vodiči snalaze s vlastitim automobilima što ponekad predstavlja veliki problem. Također, određuje se vođa akcije. Važno je napomenuti da spasilačka ekipa KOSSP-a «Zagreb» u akcijama usko surađuje s članovima Gorske službe spašavanja (GSS). U većini akcija ostvarili smo izvanrednu suradnju s GSS-om «Zagreb» koji ima veliko iskustvo u akcijama spašavanja unesrećenih osoba.

Spasilački psi
KOSSP «Zagreb»

Početak akcije

Dolaskom na mjesto sastanka kreće prva faza. Ustanovljava se broj i opis traženih osoba, konfiguracija terena i način pretraživanja. Trajanje akcije zavisi o konfiguraciji terena i tipu i prohodnosti vegetacije ali i o fizičkoj i radnoj spremnosti vodiča i pasa.

Prije samog početka traženja obavezna je priprema psa tj. motivacija koja služi za motiviranje psa na traženje. Motivacija se sastoji od psu vidljivog skrivanja markiranta, puštanja psa u „traženje“ te obilate nagrade prilikom „pronalaska“ koja služi psu kao motiv za daljnju pretragu jer stalno očekuje pronalazak markiranta i svoju zasluženu nagradu.

Najčešći način pretraživanja je traženje u tzv. strijelcima gdje su vodiči poredani u vrstu jedan do drugoga na određenom i uvijek istom međusobnom razmaku (manje ili više metara) te se jednakom brzinom pomiču prema naprijed. U ovakvoj se formaciji uvijek prethodno određuje da li će vodiči gledati lijevog ili desnog od sebe (ovisi o pravcu kretanja) te po njemu ravnati svoje kretanje i upozoravati u slučaju da ne može pratiti ritam vodećeg člana.

Drugi način pretrage je da pojedinci ili manje grupe njih dobivaju u zadatak pretražiti manji ili uži komad zemljišta.

Prije samog raspoređivanja bilo koje formacije, nužno je pažljivo voditi računa o mogućnostima i iskustvu vodiča i pasa. Kod traženja u strijelcima gotovo uvijek se na rubove postavljaju iskusniji psi. Upotrebom radio-stanica omogućava se komunikacija među vodičima koja mora biti stalno omogućena.

Tijek akcije

Ovisno o konfiguraciji terena i vrsti vegetacije dolazi do povremenih ponovnih sastajanja i pregrupiranja te kraćih stanki za odmor. Psi se uvijek šalju naprijed ispred ljudi kako ih nitko ne bi ometao i kako mirisi ostalih ne bi predstavljali mirise koje će pas pratiti i time nepotrebno gubiti energiju ali i razinu motivacije. Povremeno je potrebno, ukoliko akcija traje dulje, opet napraviti „motivaciju“ psa kao na početku.

Kraj akcije

Kraj akcije predstavlja pronalazak nestale osobe ili obustavu daljnje potrage toga dana ili obustavu potrage uopće.

Kako god akcija završila, na kraju obavezno slijedi razgovor i analiza protekle akcije. To omogućuje uvid u eventualne pogreške te sprečavanje istih u budućnosti. Također se primjećuje svaka dobra strana akcije te uočava njena korisnost i upotrebljivost u kasnijim potraživanjima nestalih osoba.

PRIMJERI INOZEMNIH AKCIJA

U slučajevima katastrofa velikih razmjera, nerijetko dolazi do potrebe organiziranja većih spasilačkih jedinica. U tom slučaju, države koje se odazovu pozivu za pomoć, šalju svoje najbolje izvježbane vodiče i pse.

Bombardiranje Oklahoma City-ja, 23.4.1995.

Više od 100 ljudi umrlo je pogođeno eksplozijom aktivirane eksplozivne naprave koju je u zgradu *Alfred P. Murrah* postavio Timothy McVeigh.

Traženje u ruševinama srušene zgrade koja je stalno prijetila daljnjim urušavanjima, trajalo je 24 sata tokom više od 13 dana. Pronađeno je više tijela i dijelova tijela.

Potres u Izmitu, Turska, 17.8.1999.

Potres katastrofalnih razmjera (7,4 R) koji je pogodio Izmit u Turskoj, do temelja je srušio velik broj zgrada i rezultirao velikim brojem mrtvih. Zahvaljujući pomoći pasa, pronađen je velik broj mrtvih ali i određen broj preživjelih.

Potres u Taiwanu, 20.9.1999.

Strahovit potres jačine 7,6 R ubio je više od 2000 ljudi, a još na tisuće ih je nestalo pod ruševinama. Organizirane su spasilačke jedinice iz cijelog svijeta.

Ova je misija psima predstavljala specifičan i osobito težak zadatak jer je većina fasada zgrada bila pokrivena keramičkim pločicama koje su pri urušavanju stvorile velik i debeli sloj sitne prašine. Dio keramike koji nije bio u potpunosti uništen, napravio je vrlo opasan i sklizav teren za vodiče i pse. Tu se od izuzetnog značaja pokazala važnost vježbi savladavanja prepreka. Opasnost od zaostalih potresnih udara neprestano je prijetila pa se kroz ruševinu moralo prolaziti izuzetno sporo i lagano.

Nakon velikog broja pronađenih, akcija je završena sedmog dana od početka potrage.

Napad na Svjetski trgovački centar (WTC), New York, 11.9.2001.

Nakon najvećeg terorističkog napada u američkoj povijesti, 11.9.2001., započela je akcija spašavanja. Sa svih krajeva Amerike poslana je pomoć u ljudstvu, spasilačkim psima i tehnici. Kako bi akcija proticala što bolje, osigurana su posebna mjesta tj. „sobe“ za kvalitetan odmor vodiča i pasa.

Zrak je bio prepun dima, sitne prašine i pepela koji je otežavao disanje ali i traženje spasilačkih pasa. Radilo se o zaista ogromnom području pretraživanja koje je mobiliziralo na stotine spasioca. Također, buka strojeva koji su otkopavali i razmicali ruševine, bila je zaglušujuća. Područje je podijeljeno na kvadrante od kojih je svaki imao dva tima spasilačkih pasa i jednu osobu zaduženu za sigurnost (traženje u kordonima). Svako sumnjivo područje pretraženo je sa dva psa na način uobičajen za traženje u ruševinama: nakon prvog, isto mjesto pretražuje drugi pas.

U 10 dana koliko je trajala potraga sa psima, pronađeno je tisuće ljudskih tijela i njihovih ostataka.

U znak sjećanja na te događaje, podignut je i spomenik spasilačkim psima na Manhattan-u.

*Spasilački psi
KOSSP «Zagreb»*

PRIMJERI AKCIJA U HRVATSKOJ

Budući da Hrvatska ne predstavlja osobito trusno područje s opasnostima velikih razmjera, dosadašnje akcije bile su isključivo na šumskim područjima.

Akcija spašavanja nestale osobe, Sljeme, Zagreb, 18.10.2003.

Spasilački tim Kluba za obuku službenih i sportskih pasa "Zagreb", pripadnici Gorske službe spašavanja „Zagreb“, Policije i Civilne zaštite okupili su se u 8 h kako bi detaljno dogovorili plan potrage. U ovakvim akcijama psi na sebi nose posebno napravljene oprsnice koje su jasan znak da se radi o psima spasiocima. Oprsnice su napravljene od specijalnog materijala koji je vidljiv sa veće udaljenosti ali i u okolnostima gdje vidljivost nije najbolja.

Nakon nevjerojatno malo vremena, kojih 20-ak minuta, ekipa KOSSP-a „Zagreb“ pronašla je unesrećenu osobu i potraga je uspješno završena. Nađena osoba nažalost nije više bila živa.

Akcija traženja nestale osobe, Plešivica, 23.01.2004.

Tražio se muškarac starije dobi pod pretpostavkom da više nije živ. Otežavajuća okolnost bio je prvi snijeg koji je napadao upravo noć nakon njegova nestanka.

Potražni tim činili su članovi spasilačke ekipe KOSSP-a „Zagreb“, članovi GSS-a „Zagreb“ i članovi GSS-a «Karlovca» koji je područje pretraživao dva dana ranije. Tražilo se u strijelcima. Pretraživano područje nije bilo lagano: nanos snijega od nekih 20 do 30cm nije toliko usporavao kretanje koliko sam teren koji je na nekim mjestima bio izrazito strm i mjestimično zaleđen. Većina traženja odvijala se u gustoj božikovini, nespretnoj kako za ljude tako i za pse: napadani snijeg maksimalno ju je slegnuo tako da se na nekim mjestima hodalo pola metra iznad tla, a već idućeg trenutka bilo u gustom trnju božikovine. Potraga je trajala od 9 h ujutro do 15:30 h. Neki psi završili su akciju s trnjem zabijenim po raznim mjestima na tijelu. Usprkos naporima svih tražitelja, nestali na žalost ipak nije pronađen.

Akcija spašavanja nestale osobe, Sljeme, Zagreb, 20.03.2004.

Tražio se nestali muškarac za kojeg se sumnjalo da možda više nije živ.

Tim su sačinjavali članovi spasilačke ekipe KOSSP-a „Zagreb“ i članovi GSS-a „Zagreb“ Nakon osnovnih informacija o nestalome, uslijedio je razgovor o području pretraživanja, smjeru kretanja i načinu traženja. Područje je obuhvaćalo teren između Šestinskog lagvića i Medvedgrada s jedne i druge strane, a dogovoreno je da će se tražiti u 3 grupe: jedna grupa kretat će se uzbrdo prema Medvedgradu, druge dvije spuštati će se s Medvedgrada, jedna sa istočne, a druga sa zapadne

*Spasilački psi
KOSSP «Zagreb»*

strane. Svaki tim sastojao se od jednog ili više pripadnika GSS-a i KOSSP-a. Radilo se uglavnom o relativno preglednom terenu bez nekog većeg gustiša.

Nestalu osobu je pronašao pripadnik GSS-a «Zagreb» nakon 2 h traženja. Bio je to na žalost uspješni pokušaj samoubojstva sa najtragičnijim mogućim ishodom.

Akcija traženja nestale osobe, Stubičke toplice, 29.06.2004.

Akcija traženja je trajala dva dana s tim da je između akcija bio dan pauze za spasioce sa psima dok su taj dan tražili članovi Gorskih službi i specijalnih postrojbi policije na teško pristupačnim terenima. Akcija se odvijala na većinom obrađenim površinama (kukuruzištima, poljima pšenice i sl.). Budući da je unesrećena osoba nestala sedam dana prije akcije postojala je mogućnost da se nalazi u jednom od obrađenih površina i da nije vidljiva zbog visokog i gustog raslinja. U ovoj akciji psi su se pokazali kao nezamjenjiva pomoć jer se oni ne oslanjaju na traženje osobe vidom (kao što to radi čovjek) već se oslanjaju isključivo na osjetilo njuha.

Nažalost niti uz pomoć pasa tražena osoba nije pronađena.

ZAKLJUČAK

Spasilački psi kao dio spasilačkog tima čine neodvojivi dio potražnog lanca u kojem svaka karika ima zasebnu i točno određenu svrhu. Svojim višestruko istančanim osjetilima pas na zahtjevnijem terenu zamjenjuje do 30-ak ljudi u akciji spašavanja. Vrijednost odškolanog spasilačkog psa izuzetno je visoka, a od neprocjenjive je važnosti u svakoj potražnoj akciji.

U godini dana članovi spasilačke ekipe KOSSP-a «Zagreb» sudjelovali su u 4 akcije od kojih su dvije završile uspješno tj. pronalaskom tražene osobe. Budući da su sve akcije održane u užoj blizini Grada Zagreba sigurni smo da postoji potreba i za ekipama za spašavanje pomoću spasilačkih pasa i u drugim djelovima Hrvatske. Od 2005. godine planiramo uz pomoć Civilne zaštite i Hrvatskog kinološkog saveza kroz školovanje stručnog kadra za obuku spasilačkih pasa proširiti ovaj vid rada na šire područje Republike Hrvatske.

Budući da školovanje spasilačkog psa, osim određenih financijskih sredstava, iziskuje i iznadprosječnu socijalizaciju na bezbroj raznih elemenata (a sve isključivo u humane svrhe) od sve veće važnosti se pokazuje potreba za suradnjom i pomoći države i donatora, koji bi mogli pomoći npr. izgradnjom poligona za vježbu, prilozima u opremi itd. Potrebno je također ishoditi mnoge dozvole za posjet mjestima na koja psi inače nemaju pravo pristupa: aerodromima i sletnim pistama, raznim vrstama žičara, pravo pristupa policijskim i vojnim poligonima, polusrušenim ili srušenim objektima, šumskim područjima itd.

U svim navedenim velikim međudržavnim i inozemnim akcijama, psi i vodiči prevoženi su raznim prijevoznim sredstvima. Tamo gdje je razdaljina bila velika, prijevozna sredstva bili su avioni u kojima su psi prevoženi na mjestu pored vodiča: sjedalima ili prostorima između sjedala. U svakoj akciji, uspješnost potrage velikim dijelom ovisi i o brzini njenog započinjanja. Što akcija kasnije započne, manja je vjerojatnost pronalaska preživjelih. Tu se od presudne važnosti pokazuje socijalizacija psa na brza prijevozna sredstva poput aviona ili helikoptera koje za psa vjerojatno predstavljaju najstresniji prijevoz prvenstveno zbog velike buke koju proizvode. Potreba za aviotransportom najčešće do izražaja dolazi kod međudržavnih akcija izazvanih nenadanim katastrofama gdje se u najkraćem mogućem roku mora prevaliti što veća razdaljina i vrijeme reakcije skratiti na potpuni minimum te tako povećati izgledi preživjelih.

Spašavanje više ili „samo“ jednog ljudskog života nema cijenu i zato su od esencijalne važnosti financijska i materijalna pomoć, ali i podrška i razumijevanje na mjestima gdje je to potrebno.

*Spasilački psi
KOSSP «Zagreb»*